

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 sierpnia 2021 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Małgorzata Jarząbek

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 4 sierpnia 2021 r. w Warszawie

sprawy K. P.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W.

o ustalenie stopnia niepełnosprawności

na skutek apelacji wniesionej przez organ rentowy

od wyroku Sądu Rejonowego dla (...) W. (...) Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 sierpnia 2020 r. sygn. akt VI
P 359/19

- zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że usuwa wskazanie w zakresie punktu ósmego, dotyczącego konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Sygn. akt VII Ua 80/20

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 21 sierpnia 2020 r. Sąd Rejonowy dla (...) W. (...) Pracy i Ubezpieczeń Społecznych orzekając w sprawie ubezpieczonego K. P. przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi ds. Orzekania o Niepełnosprawności w W. o ustalenie stopnia niepełnosprawności, zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19 lipca 2019 r., nr (...). (...).1. (...).2019 w ten sposób, że:

- zaliczył odwołującego się do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym z symbolem przyczyn niepełnosprawności „05-R” i „07-S” od dnia 10 lipca 2020 r. na stałe,
- w zakresie pkt 7 wskazań uznał, że istnieje konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- w zakresie pkt 8 wskazań uznał, że istnieje konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna w procesie leczenia, rehabilitacji i edukacji ubezpieczonego,
- w zakresie pkt 9 wskazań uznał, że ubezpieczony spełnia przesłanki określone w art. 8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450 z późn. zm.).

Sąd I instancji wskazał, że orzeczeniem z dnia 30 kwietnia 2019 r., nr (...) Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. odmówił wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. W uzasadnieniu powołał się na orzeczenie z dnia 9 czerwca 2011 r., którym odwołujący się został zaliczony do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Wskazał, że orzeczenie ma charakter trwały i zostało wydane na stałe. Załączona do wniosku

dokumentacja medyczna, a także bezpośrednie badanie lekarskie przeprowadzone przez przewodniczącego składu orzekającego nie wskazują na pogorszenie stanu zdrowia.

Powyższe orzeczenie zostało następnie w całości uchylone przez Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. orzeczeniem z dnia 19 lipca 2019 r., nr (...). (...).1. (...).2019. Odwołujący się został zaliczony do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym na stałe, z symbolem przyczyn niepełnosprawności „05-R” i „07-S”. Ustalony stopień niepełnosprawności datuje się od 9 maja 2011 r. Istnieje także konieczność zaopatrzenia ubezpieczonego w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające mu funkcjonowanie - według zaleceń lekarza specjalisty. Odwołujący się wymaga korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, a także inne placówki. Ustalono też, że K. P. spełnia przesłanki określone w art.8 ust. 3 a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450 z późn. zm.). W zakresie pozostałych wskazań Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w W. zawarł w przedmiotowym orzeczeniu stwierdzenie „nie wymaga” bądź „nie dotyczy”.

Sąd Rejonowy na podstawie przeprowadzonego dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii ustalił, że odwołujący od wielu lat leczy się na nadciśnienie tętnicze ambulatoryjnie. Od kilku lat ma napadowe migotanie przedsionków. Od września 2013 r. leczony jest jedynie ambulatoryjnie. Od trzech lat obserwuje się u niego stopniowe zmniejszenie sprawności psychicznej i fizycznej. Obecnie odwołujący się nie jest w stanie poruszać się bez pomocy innej osoby. Z pomocą członków rodziny przenoszony jest z fotela - gdzie spędza cały czas - do łóżka. Badanie komputerowe - warstwowe mózgu w 2013r. potwierdziło wielogniskowe naczyniowopochodne uszkodzenie mózgu. Stosowane leczenie neurologiczne nie daje istotnej poprawy. Obserwacja szpitalna w 2013 r. nie wyjaśniła przyczyn napadowego migotania przedsionków. Ujawniono u odwołującego się zmiany zwyrodnieniowo - dyskopatyczne kręgosłupa piersiowego, jak i lędźwiowego. U odwołującego się występuje wielogniskowe naczyniowopochodne uszkodzenie mózgu z cechami zniedołężnienia psycho- fizycznego, naczyniowopochodne uszkodzenie mięśnia serca osoby z nadciśnieniem tętniczym, napadowym migotaniem przedsionków w okresie przewlekłej niewydolności serca oraz zmiany zwyrodnieniowo - dyskopatyczne kręgosłupa. M. P. jest od dnia 10 lipca 2020 r. niepełnosprawny w stopniu znacznym na stałe, z symbolem przyczyn niepełnosprawności „05-R” i „07-S”. Istnieje konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, istnieje konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, odwołujący się spełnia też przesłanki określone w art. 8 ust. 3 a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o fakty przyznane (art. 229 - 230 k.p.c.), znajdujące dodatkowo oparcie w powołanych wcześniej dowodach z dokumentów, które nie były kwestionowane przez strony, co do ich wiarygodności i mocy dowodowej, jak i nie budziły w tej mierze wątpliwości Sądu, w zakresie zaś okoliczności spornych - na podstawie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu chorób wewnętrznych i kardiologii J. K.. W ocenie Sądu I instancji opinia przedstawiona przez biegłego jest logiczna, spójna, a także nie budzi wątpliwości, co do przyjętej metodologii, poprawności, rzetelności i prawidłowości rozumowania. Opinia jest zgodna z wymaganiami art. 285 k.p.c., tj. zawierał uzasadnienie i jest wyczerpująca. Z orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że integralnymi elementami treści każdej prawidłowo sporządzonej opinii są: sprawozdanie z dokonanych czynności i spostrzeżeń, odpowiedzi na postawione biegłemu pytania, udzielone w sposób kategoryczny, jego wnioski i uzasadnienie pozwalające na sprawdzenie przez sąd logicznego toku rozumowania biegłego. W ocenie Sądu Rejonowego przedstawiona w sprawie opinia spełniała ww. wymagania, jednocześnie brak było jakichkolwiek podstaw do kwestionowania zasadności przedmiotowej opinii. Biegły wydał ją po przeprowadzeniu badania odwołującego się. Znał przebieg jego leczenia, zapoznał się z dokumentacją medyczną. Sąd I instancji podzielił więc ustalenia dokonane przez biegłego i tym samym nie znalazł podstaw do zakwestionowania przedmiotowych opinii. Jednocześnie Sąd I instancji oddalił wniosek strony odwołującej się o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego ortopedy, wskazując że dotychczas sporządzona opinia była wystarczająca do rozstrzygnięcia sprawy.

Przechodząc do rozważań prawnych, Sąd Rejonowy zważył, że szczegółowe zasady określające procedurę ustalania stopnia niepełnosprawności reguluje aktualnie rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2021 r. poz. 9). Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zgodnie z ust 2 ww. przepisu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Ust. 3 stanowi, że do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne. Zgodnie natomiast z ust 4 ww. przepisu niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się, a także komunikację. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby, o której mowa w ust. 1 lub 2, nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadkach: 1) przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej, 2) zatrudnienia w formie telepracy (ust. 5 ww. przepisu).

Zdaniem Sądu I instancji, poczynione w sprawie ustalenia odnośnie stanu zdrowia odwołującego się, jego zdolności do samodzielnej egzystencji wskazują, że istotnie, można go uznać za osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym od daty badania przez biegłego sądowego - na co wskazał sam biegły, tj. od dnia 10 lipca 2020 r. Również (...) w swoim końcowym wystąpieniu w sprawie wnosił, aby ewentualna zmiana orzeczenia nastąpiła w w/w dacie. Sąd I instancji uznał również, że istnieje konieczność stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji odwołującego się, istnieje konieczność stałego współudziału na co dzień opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W ocenie Sądu Rejonowego, odwołujący się spełnia także przesłanki określone w art.8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. z 2021 r. poz. 450 z późn. zm.). Na tej podstawie, Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do zmiany zaskarżonego orzeczenia (...) z dnia 19 lipca 2019 r., o czym orzekł w sentencji wyroku na

podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Wojewódzki Zespół (...) o Niepełnosprawności w dniu 13 października 2020 r. wniósł apelację, zaskarżając ww. wyrok Sądu I instancji w całości, zarzucając mu naruszenie przepisów prawa materialnego, polegające na uchybieniu standardom zaliczania do poszczególnych stopni niepełnosprawności, zawartych w art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573). Skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wykreślenie pkt 8 wskazań i uznanie, że przedmiotowe wskazanie nie dotyczy K. P., ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji. W uzasadnieniu, Wojewódzki Zespół (...) o Niepełnosprawności wskazał, że zgodnie z treścią § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. 2021r. poz. 9) dla potrzeb orzecznictwa o niepełnosprawności „dzieckiem” nazywa się osobę, która nie ukończyła 16-tego roku życia. Natomiast zgodnie z § 3 ust. 2 przedmiotowego rozporządzenia osoba, która ukończyła 16 rok życia nazywana jest „osobą zainteresowaną”. Zgodnie z powyższym wskazanie pkt 8 dotyczące konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji określone w treści art. 6b ust 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych odnosi się wyłącznie do dzieci, czyli osób które nie ukończyły 16 lat i uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności.

Tym samym przedmiotowe wskazanie nie dotyczy osób, które uzyskują orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Przepis art. 6b ust. 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych określa katalog wskazań zawartych w orzeczeniu o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności. Skarżący zauważył, że przyznanie odpowiednich wskazań jest determinowane osobą adresata, pomimo, że przepis ustawy nie różnicuje treści wskazań w zależności od rodzaju orzeczenia. Zatem w orzeczeniu o niepełnosprawności, wydanemu osobie przed 16-tym rokiem życia nie określa się wskazania do zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, a także uczestnictwa w terapii zajęciowej, wskazując informację „nie dotyczy”. Natomiast w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wydanym osobie, która ukończyła 16 rok życia nie uwzględnia się wskazania w punkcie 8 - konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, tu również widnieje wpis „nie dotyczy”. Jednocześnie brak przedmiotowego wskazania w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności nie ma żadnych negatywnych skutków prawnych. Określony w odrębnych przepisach system wsparcia skierowany do osób legitymujących się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności nie uzależnia przyznania świadczeń od zawartego wskazania w punkcie 8. Tym samym biorąc pod uwagę powyższe określenie wskazania 8 w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności odwołującego nie jest zasadne, co powinno skutkować zmianą skarżonego orzeczenia w powyższym zakresie (apelacja k. 76-77v).

W odpowiedzi na apelację z dnia 16 listopada 2020 r. odwołujący wniósł o jej oddalenie. Wskazał, że treść orzeczenia o stopniu niepełnosprawności powinna określać ustalenia lekarza lub komisji lekarskiej, która w powyższym zakresie kieruje się określonymi standardami. Ponadto z ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych wynika obowiązek pozytywnego lub negatywnego orzeczenia wskazań o konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna „dziecka” w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji albo braku takiej konieczności, które powinno być wydane zarówno w przypadku zaliczenia dzieci, które nie ukończyły 16 roku życia do osób niepełnosprawnych ze względu na konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie osobie w danym wieku, ale także w przypadku ustalenia jednego z trzech stopni niepełnosprawności orzekanego wobec osoby powyżej 16 roku życia, które stanowi podstawę do przyznania ulg i uprawnień adekwatnych do ustalonego stopnia niepełnosprawności. Oznacza to, że wskazanie konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji musi być zawarte zarówno w przypadku ustalenia niepełnosprawności orzekanej do 16 roku życia, jak i w razie ustalenia stopnia niepełnosprawności orzekanego wobec osób niepełnosprawnych powyżej tej granicy wieku. Ponadto zdaniem odwołującego, skoro brak jakiegokolwiek wskazania w zakresie punktu 8 nie wywołuje żadnych skutków prawnych, to również konkretne wskazanie w tym punkcie nie powinno nieść za sobą żadnych skutków prawnych. W związku z tym, apelacja jako bezzasadna powinna podlegać oddaleniu (odpowiedź na apelację k. 85-89).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna i jako taka zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że kryteria zaliczania do poszczególnych stopni niepełnosprawności określa ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2021 r. poz. 573). Zgodnie z treścią art. 1 powyższa ustawa ma zastosowanie do osób niepełnosprawnych, tj. osób, których niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności o których mowa w art. 3 tej ustawy (art. 1 ust. 1) bądź orzeczeniem o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów (art. 1 ust. 2) bądź orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przed 16 rokiem życia (art. 1 ust. 3).

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 ww. ustawy, do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację (art. 4 ust. 4). W

orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności, poza ustalonym stopniem niepełnosprawności wskazuje się symbol przyczyny niepełnosprawności, okres na jaki orzeczono stopień, datę lub okres powstania niepełnosprawności, datę lub okres powstania ustalonego stopnia niepełnosprawności oraz wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Wskazania te dotyczą w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby, szkolenia, w tym specjalistycznego, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji i spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym.

Standardy w zakresie kwalifikowania do lekkiego, umiarkowanego i znacznego stopnia niepełnosprawności określają § 29 - § 31 Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz.U. z 2021 r. poz. 9). Za zaliczaniem do znacznego stopnia niepełnosprawności przemawiają: niezdolność do pracy - co oznacza całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu, konieczność sprawowania opieki - co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem oraz konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych - co oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych. Przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych rozumie się konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy w zakresie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 i 3 (§ 29 ww. Rozporządzenia). Przy kwalifikowaniu do stopni niepełnosprawności bierze się pod uwagę zakres naruszenia sprawności organizmu oraz symbol przyczyny niepełnosprawności (§ 32 ww. Rozporządzenia). Ustalając orzeczony stopień niepełnosprawności organ orzekający określa również jego charakter czasowy. Zgodnie z § 3 ust. 4 ww. Rozporządzenia naruszenie sprawności organizmu uważa się za: trwałe (stałe) - jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy (pkt 1) albo okresowe - jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia (pkt 2). Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe (§ 3 ust. 5). W sprawach o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności (art. 477⁸ § 2 pkt 4 k.p.c.) sąd może weryfikować wskazania dotyczące wymienionych w zaskarżonym orzeczeniu o niepełnosprawności sposobów kompensacji niepełnosprawności dziecka do lat 16 (art. 4a w związku z art. 6b ust. 3 ustawy o niepełnosprawności) lub określonego stopnia niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia (art. 3 i 4 w związku z art. 6b ust. 3 tej ustawy). Wprawdzie zalecenia kompensujące niepełnosprawność powinny być - według art. 6b ust. 3 ustawy o niepełnosprawności - zawarte w orzeczeniu, poza ustaleniem niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, jednak równocześnie wskazania te stanowią immanentnie istotne elementy wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności i w ocenie Sądu Najwyższego - poddają się one weryfikacji sądowej w trybie odwoławczym od zaskarżanych orzeczeń o niepełnosprawności, także w zakresie ograniczonym do zaskarżania spornych wskazań, które nie mogą być wyłączone spod weryfikacji sądowej na gruncie konstytucyjnego prawa do sądu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2017 r., I UK 198/16).

W powołanym orzeczeniu wskazano także, że konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna (matki) dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji może - co do zasady - przemawiać za uznaniem, że niepełnosprawne dziecko wymaga stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innej osoby (opiekuna) w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnego funkcjonowania (egzystowania) w wymienionych dziedzinach także wtedy, gdy w niektórych innych życiowych czynnościach może być „w miarę samodzielne”. Podkreślić przy tym

należy, że wskazanie wymienione w punkcie 8, tj. dotyczące konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji określa się pozytywnie jedynie w stosunku do dziecka, które spełnia łącznie wszystkie trzy przesłanki tzn. wymaga konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Wskazanie to nie dotyczy natomiast osób dorosłych, dlatego nie określa się go w orzeczeniach o stopniu niepełnosprawności. Wynika to wprost z treści rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r. Nr 17, poz. 162), gdyż w tym akcie wykonawczym określono kryteria oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia. Należy zatem dostrzec, na jakie schorzenia cierpi małoletni, tak aby proces oceny jego stanu zdrowia był w pełni zindywidualizowany, na co wpływ może mieć także jego wiek, skoro chodzi o przesłankę związaną z koniecznością niesienia mu pomocy w codziennych czynnościach samoobsługowych i higienicznych, czy też związanych z komunikowaniem się z otoczeniem, jak również leczeniem, rehabilitacją i edukacją (art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy o niepełnosprawności). Zatem w orzeczeniu o niepełnosprawności wydanym osobie, która ukończyła 16 rok życia nie uwzględnia się wskazania w punkcie 8 - konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, na co wskazuje adnotacja „nie dotyczy”. Z uwagi na jednoznaczną treść omawianej regulacji, przyjąć należy, że dotyczy ona wyłącznie osób, które nie ukończyły 16 lat i uzyskały orzeczenie o niepełnosprawności. Nie zasługuje przy tym na uwzględnienie stanowisko strony odwołującej się wyrażone w odpowiedzi na apelację zgodnie, z którym wskazanie konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji musi być zawarte zarówno w przypadku ustalenia niepełnosprawności orzekanej do 16 roku życia, jak również w razie ustalenia stopnia niepełnosprawności orzeczanego wobec osób niepełnosprawnych powyżej tej granicy wieku. Tak daleko idącą wykładnię omawianej regulacji należy uznać za nieuprawnioną. Podkreślenia wymaga bowiem, że dla prawidłowej interpretacji i zastosowania przepisu art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych konieczne jest uwzględnienie zasad wykładni językowej, która odzwierciedla znaczenie określonej normy prawnej. W tym przypadku zaznaczyć należy, że zwrot „konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji” wprost wskazuje, że odnosi się on wyłącznie do tej kategorii osób. Trzeba przy tym wskazać, że aby prawidłowo odczytać treść konkretnej normy prawnej, konieczne jest uwzględnienie także wykładni celowościowej w celu potwierdzenia wyników wykładni językowej. Mając na uwadze powyższe wskazać należy, że gdyby zamiarem ustawodawcy było odniesienie powyższego zapisu do pełnej kategorii osób, tj. zarówno dzieci, jak i osób dorosłych, to dałby on temu wyraz poprzez odpowiednią konstrukcję tej normy prawnej. Z tego względu - w ocenie Sądu Okręgowego – nie można uznać, że literalna wykładnia przepisu art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych nakazuje włączyć do kategorii osób, których dotyczy wskazanie z punktu 8 - konieczność stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, także osoby, które ukończyły 16 rok życia i w stosunku, do których wydawane jest orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W świetle powyższego, stanowisko Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w W., sformułowane w apelacji, a dotyczące naruszenia przez Sąd I instancji art. 6b ust. 3 pkt 8 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej i zatrudnieniu osób niepełnosprawnych

jest prawidłowe i zasługuje na uwzględnienie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że usunął w stosunku do K. P. wskazanie w zakresie punktu 8, dotyczące konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, o czym orzekł w sentencji wyroku.

SSO Małgorzata Jarząbek